

05/10/2022

08-1/18-1941

A P R O B,

_____/semnat / ____

„ 05 ” 10 2022
Ceslav PANICO
Avocatul Poporului
(Ombudsmanul)

RAPORT SPECIAL

AUTORIZAREA SPITALIZĂRII FORȚATE CONTRAR DREPTULUI LA LIBERTATE ȘI SIGURANȚĂ

Foto_simbol

I. INTRODUCERE

- 1) Avocatul Poporului asigură promovarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, exercitându-și activitatea în temeiul art. 59¹ Constituția Republicii Moldova, Legii nr. 52 din 03 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman), Principiilor privind statutul instituțiilor naționale pentru drepturile omului (Principiilor de la Paris).
- 2) Ombudsman-ului îi revine funcția de asigurare a respectării drepturilor și a libertăților omului de autoritățile publice, de organizații și întreprinderi, indiferent de tipul de proprietate și de forma juridică de organizare, de organizațiile necomerciale și de persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile.
- 3) Prin activitatea sa, Avocatul Poporului contribuie la apărarea drepturilor și a libertăților omului prin înaintarea propunerilor de perfecționare a legislației în domeniul drepturilor omului; monitorizarea gradului de respectare a drepturilor omului de autorități, organizații, instituții, persoane cu funcții de răspundere; repunerea în drepturi a persoanelor ale căror drepturi și libertăți se presupune că au fost încălcate de Republica Moldova, în rezultatul examinării/investigării cererilor; promovarea drepturilor omului.
- 4) În acest sens, Oficiul Avocatului Poporului (Instituția națională de protecție a drepturilor omului), prin mecanismele sale specifice, examinează cereri de la persoanele care consideră că le-au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale, efectuează periodic vizite preventive și de monitorizare în locurile privative de libertate, emite rapoarte și recomandări pentru autoritățile vizate. Rapoartele Avocatului Poporului au devenit surse de informare veridice pentru CtEDO, CAT/ SpT/ CPT cu privire la situația privind respectarea de Republica Moldova a angajamentelor asumate în vederea protecției și asigurării dreptului la viață, integritate fizică și psihică, precum și dreptului la sănătate, libertate și siguranță, acces la remedii efective în instanțele naționale.

II. TITLUL CAUZEI/ TEMEI DE INTERVENȚIE:

- 5) R.T este învinuit de organul de urmărire penală al IP Ștefan Vodă și Procuratura r-l Ștefan Vodă de „huliganism” în cauza penală **nr.2021340371**.
- 6) Istoricul acțiunilor sale, dar și evidența acestuia la medicul psihiatru a CCSM Ștefan Vodă cu diagnoza „TPSS” au determinat organele de drept să inițieze proceduri de evaluare a responsabilității sale față de acțiunile comise.
- 7) La 13/08/2021 de către organul de urmărire penală al SUP a IP Ștefan Vodă s-a dispus efectuarea experizei medico-legale de către Serviciul de psihiatrie medico-legală din cadrul Centrul de Medicină Legală (CML) în vederea stabilirii stării psihice și a discernământului acestuia.
- 8) Conform raportului de expertiză nr.202135A482 din 19/10/2021, comisia de experți judiciari a înaintat pentru examinarea lui R.T în condiții de staționar.
- 9) Se arată în continuare: raportul de expertiză judiciară nu a fost în capacitate să efectueze expertiza psihiatrică medico-legală ambulatorie, dat fiind tabloul vag al caracteristicilor. Se optează pentru internarea lui R.T în cadrul Instituției medico-sanitare publice Spitalul Clinic de Psihiatrie (SCP) pentru efectuarea expertizei psihiatrice-legale staționare de către experții judiciari psihiatri din cadrul Centrului de Medicină Legală.

- 10) Procurorul de caz, a susținut poziția specialiștilor medicali, înaintând instanței de judecată demersul privind autorizarea internării în instituția psihiatrică pentru efectuarea expertizei psihiatrice în condiții de staționar.
- 11) La 14/02/2022 judecătoria Căușeni, sediul Ștefan Vodă a admis demersul procurorului și a autorizat [...internarea învinutului R.T în IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie pentru efectuarea expertizei psihiatrico-legale staționare de către experții judiciari psihiatri din cadrul CML, pentru efectuarea expertizei judiciare psihiatrice în condiții de staționar pe un termen de 30 zile, din momentul internării lui în instituția psihiatrică].
- 12) La 26/04/2022 Curtea de Apel Chișinău a menținut încheierea judecătoreștii Căușeni, sediul Ștefan Vodă din 14/02/2022.
- 13) La 14/04/2022 IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie a fost în imposibilitate să execute încheierea instanței de judecată pe motivul refuzului lui R.T de a se spitaliza în instituția psihiatrică.
- 14) La 11 august 2022, Dl Victor FURTUNĂ – director al IMSP Spitalului Clinic de Psihiatrie a sesizat Oficiul Avocatului Poporului cu privire la intervenirea instituției de protecție a drepturilor omului pentru a aduce o claritate în ceea ce vizează prevalența drepturilor omului versus o încheiere judecătorească ce vizează internarea într-o instituție psihiatrică fără acordul persoanei ce nu este arestată, după ce Procurorul General al R. Moldova a sesizat Ministrul Sănătății la 03 august 2022 privind controlul legalității acțiunilor SCP în speță.
- 15) Potrivit SCP: - [...la internare, urmărind respectarea dreptului la libertate și siguranță, persoanei i s-a solicitat acordul informat pentru internare, în scopul efectuării expertizei judiciare. Acesta a refuzat categoric spitalizarea, în așa mod, refuzând tranșant executarea actelor judecătorești, cu mâna proprie înscriind refuzul în registrul de internare. Executarea actelor judecătorești poartă caracter obligatoriu pentru personalul medical și pentru instituție, însă, în absența acordului informat la internare în staționar pentru expertizare, în absența simptomatiei bolii psihice, persoana calmă, calculată, orientată, conform legii nu poate fi reținută. Legislația națională și protocoalele clinice nu stabilesc imperative și măsuri medicale/ coercitive pentru persoanele în privința cărora instanța a dispus efectuarea expertizei psihiatrice. Respectiv, încheierea judecătorească nu a fost îndeplinită nu din cauza refuzului medicului de a le pune în executare, dar din cauza refuzului persoanei de a fi internată/ expertizată, odată ce cadrul normativ de specialitate nu stabilește măsuri de violență a drepturilor acesteia la libertate și siguranță].

III. OPINIA OMBUDSMANULUI PRIVIND INTERNAREA PSIHIATRICĂ

- 16) În interiorul procesului penal în vederea sancționării autorilor de infracțiuni, politica penală susține și promovează pedepsirea subiecților apți de a-și conștientiza acțiunile și consecințele subsecvente.
- 17) Evaluarea responsabilității subiectului de comitere a infracțiunii se pliază principiului umanismului, fiind interdependent și de scopul urmărit prin stabilirea pedepsei penale: reeducarea, resocializarea infractorului.
- 18) În contextul cauzelor de prezumție ale iresponsabilității presupusului autor de ilegalități, organele de drept sunt obligate să dispună efectuarea expertizei, care purcede la: *evaluarea stării psihice a bănuțului, învinutului și la soluționarea întrebărilor privind capacitatea persoanei de a înțelege sensul și caracterul social periculos al acțiunilor sale și*

posibilitatea de a le dirija; evaluarea stării psihice a bănuțitului, învinuitului și la soluționarea întrebărilor privind capacitatea deplină a persoanei de a înțelege sensul acțiunilor sale și de a dirija cu ele, în timpul comiterii infracțiunii, emiterea concluziei despre aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical adecvate, în timpul comiterii lor; diagnosticarea maladiei psihice la persoana care a comis infracțiunea, însă s-a îmbolnăvit de aceasta până la pronunțarea sentinței, cu soluționarea întrebărilor referitoare la capacitatea persoanei de a înțelege sensul acțiunilor sale și de a dirija cu ele; evaluarea la bănuțit/învinuit a prezenței pericolului social al manifestărilor maladiei psihice pentru alte persoane și pentru ei însuși; evaluarea stării psihice a bănuțitului/învinuitului și la soluționarea întrebărilor privind capacitatea persoanei de a-și apăra de sine stătător interesele legitime și drepturile sale în procesul penal; evaluarea stării psihice a părții vătămăte și a martorilor la soluționarea întrebării privind capacitatea expertizatului de a recepționa corect circumstanțele și de a depune declarații; evaluarea stării psihice a persoanei privind capacitatea sau incapacitatea de exercițiu, soluționarea întrebărilor după starea sa psihică de a înțelege sensul acțiunilor sale și de a dirija cu ele; evaluarea calității asistenței psihiatrice; evaluarea stării psihice a persoanei privind capacitatea sau incapacitatea de exercițiu, soluționarea întrebărilor după starea sa psihică de a înțelege sensul acțiunilor sale și de a dirija cu ele; evaluarea stării psihice a persoanelor decedate la momentul întocmirii actului juridic; evaluarea stării psihice a părții vătămăte în perioada predecesoare suicidului.

- 19) Sub aspectele internării într-o instituție medicală pentru efectuarea expertizei psihiatrico-legale staționare, implicarea instanței de judecată este justificată prin necesitatea eliminării eventualelor abuzuri, erori de apreciere ale stărilor de fapt.
- 20) Astfel, instanța de judecată la soluționarea demersurilor înaintate de procuror în privința autorizării internării în instituția psihiatrică pentru efectuarea expertizei psihiatrice în condiții de staționare a învinuitului, urmează a balansa interesele concurente, a cântări necesitățile potențialului pacient în co-raport cu necesitățile societății, în largul său.
- 21) Este necesară evaluarea, anticiparea riscurilor și decidera asupra oportunității spitalizării persoanei, astfel încât, să nu fie adusă atingere dreptului la libertate și la siguranță prevăzut de art. 5 al Convenției pentru apărarea Drepturilor și a Libertăților fundamentale și dreptului la respectarea vieții private și de familie prevăzut de aceeași Convenție.
- 22) Instanța de judecată în soluționarea demersului înaintat de procuror este sprijinită de masa probatorie de natură medicală. Cu toate acestea, faptul nu exclude examinarea tuturor elementelor care pot justifica sau lipsi de justificare internarea persoanei.
- 23) Spitalizarea forțată devine prerogativa instanței de judecată, fiind dependentă de recomandarea specialiștilor medicali, însă, în pofida acestui fapt, decizia finală urmează a se orienta asupra interogației: prezintă sau nu pericol persoana intenționată a fi internată?
- 24) Măsura adoptată de instanță urmează a trece testul proporționalității și al necesității, evaluându-se, în același timp, dacă stabilirea responsabilității persoanei nu poate fi realizată și prin metode non-intruzive: efectuarea expertizei judiciare în condiții de ambulator.

CPT reiterează – procedura de plasament fără consimțământul pacientului trebuie să ofere garanțiile de independență și de imparțialitate, precum și o expertiză medicală obiectivă pentru a corespunde exigențelor de respectare a Drepturilor Omului¹.

¹ CPT standards: <https://rm.coe.int/16806cd438>

- 25) În multiple cazuri examinate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a stabilit: pericolozitatea comportamentală a pacientului nu a fost probată în cursul soluționării demersului procurorului, în pofida acestei deficiențe, s-a optat pentru spitalizarea persoanei.
- 26) Cu titlu de exemplu se arată: în *Cauza R.D. și I.M.D.C. împotriva României*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit: „este contrară Convenției lipsa motivelor detaliate din deciziile interne care au dispus internarea care nu au stabilit suficient că reclamanții erau periculoși pentru ei înșiși sau pentru ceilalți, în special din cauza patologiei lor psihiatrice. De asemenea, Curtea a reiterat că internarea unei persoane trebuie justificată în mod corespunzător”.
- 27) În *Cauza Luberti împotriva Italiei*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit: „o persoană nu poate fi considerată alienată în sensul alin. (1) art. 5 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale și privată de libertate decât dacă sunt întrunite minimum 3 condiții: trebuie să fie demonstrat în mod fiabil că este alienată; alienarea trebuie să fie de un fel sau un nivel ce ar justifica încarcerarea obligatorie; validitatea încarcerării continue depinde de persistența acestei alienări”.
- 28) În prezenta cauză dedusă analizei, încheierea instanței naționale prin intermediul căreia s-a autorizat internarea învinutului R.T în IMSP Spital Clinic de Psihiatrie pentru efectuarea expertizei judiciare staționare de către experții judiciari din cadrul Centrului de Medicină Legală pentru efectuarea expertizei judiciare psihiatrice în condiții de staționar pentru un termen de 30 zile - nu s-a încadrat în exigențele legislației procesual penale și în lanț, în onorarea drepturilor omului.
- 29) Prevederile art. 152 Cod de procedură penală al Republicii Moldova precizează cu titlu de relevanță: „...Dacă pentru efectuarea expertizei medico-legale sau psihiatrice apare necesitatea unei supravegheri îndelungate, bănuitul, învinuitul, inculpatul poate fi internat într-o instituție medicală. Despre aceasta se consemnează în ordonanța sau încheierea prin care s-a dispus expertiza judiciară. Internarea bănuitului, învinuitului în instituția medicală pentru efectuarea expertizelor judiciare indicate în alin. (1) se admite cu autorizația judecătorului de instrucție, în baza demersului procurorului, în conformitate cu art. 305 CPP. Încheierea judecătorului de instrucție privind autorizarea internării poate fi atacată cu recurs în condițiile art. 311. Demersul procurorului de solicitare a internării într-o instituție medicală pentru efectuarea expertizei judiciare sau cererile părților ori ale expertului depuse în acest sens trebuie să cuprindă, după caz, mențiuni cu privire la: fapta pentru care se efectuează urmărirea penală, încadrarea juridică a faptei; faptele și împrejurările din care rezultă îndoiala asupra stării de responsabilitate a bănuitului, învinuitului sau inculpatului, **motivarea necesității de luare a măsurii de internare și motivarea proporționalității acesteia cu scopul urmărit.** Internarea învinuitului într-o instituție medicală, pentru efectuarea expertizei judiciare în condiții de staționar, se dispune pentru o durată de până la 30 de zile. Prelungirea internării învinuitului în instituția medicală, pentru efectuarea expertizei judiciare în condiții de staționar, poate fi dispusă de către judecătorul de instrucție până la 6 luni, la demersul procurorului prezentat în temeiul cererii motivate în scris a medicului care se confruntă cu dificultăți la efectuarea expertizei judiciare și are nevoie de timp suplimentar pentru aceasta. Fiecare prelungire nu poate depăși 30 de zile. Bănuitul, învinuitul internat într-o instituție medicală pentru efectuarea expertizei judiciare în condiții de staționar, apărătorul sau reprezentantul pot ataca încheierea judecătorului de instrucție

privind aplicarea ori prelungirea internării sau pot solicita efectuarea expertizei judiciare în condiții de ambulator în termen de 3 zile de la data adoptării. Dispozițiile art. 311 și 312 CPP se aplică în mod corespunzător. **În cazul în care bănuitul, învinuitul este arestat preventiv, transferul acestuia pentru efectuarea expertizei judiciare medicale în condiții de staționar, se dispune la demersul procurorului cu autorizația judecătorului de instrucție”.**

- 30) Astfel, comparând exigențele legale și cele practice admise în prezenta speță atestăm:
- ✓ Încheierea de autorizare a internării pentru efectuarea expertizei psihiatrico-legale este lipsită în totalitate de materialul de motivare, de indicatorii care ar sugera în privința probabilității iresponsabilității învinuitului. Se uzează de termeni generici și de prevederi legale ne-asociate cu stări factice.
  - ✓ Instanța a admis demersul procurorului fără a purcede la o analiză combativă dintre probe.
  - ✓ Instanța a dispus efectuarea expertizei psihiatrico-legale în cadrul IMSP Spital Clinic de Psihiatrie, ne-examinând aspectul: serviciul de expertiza psihiatrico-legală din cadrul Instituției Medico-Sanitare Publice Spitalul Clinic de Psihiatrie prin ordinul Ministerului Sănătății din 01.04.2017 a fost transferat în subordinea Instituției Publice de Expertiză Judiciară - Centrul de Medicina Legală, adresa de localizare: mun. Chișinău or. Codru str. Costiujeni 3.
- 31) De asemenea, dincolo de aspectele ce ar deduce în privința calității actului de dispunere a efectuării expertizei psihiatrico-legale, cadrul legal aplicabil curent pare a fi lipsit de coeziune: prevederile art. 152 Cod de procedură penală permit spitalizarea persoanei indiferent de statutul său: aflat sau ne-aflat în arest preventiv, cu toate acestea, în nota informativă lansată de Centrul de Medicină Legală se arată: „în ultimul timp se conturează o tendință de apariție a unei practici vicioase a procedurii de depunere a dosarelor penale de internare și de externare a persoanelor, situație ce îngreunează, nejustificat, expertizarea contingentului dat și creează premise pentru disfuncționalități cu eventuale consecințe nefaste. [...] recepționarea și înregistrarea dosarului nu este posibilă fără mandatul de arest (în original) cu termen valabil de minim 10 zile de la data depunerii. Odată cu dosarul penal trebuie să fie prezentate acte medicale și nemedicale cu date privind personalitatea făptuitorului, după cum urmează: ordonanța/încheierea de dispunere a expertizei psihiatrico-legale cu indicarea întrebărilor adecvate statutului persoanei în cadrul cauzei judiciare (bănuit, învinuit, inculpat, martor, parte vătămată) și infracțiunii comise; procesul-verbal despre înștiințarea persoanei referitor la ordonarea în privința ei a expertizei psihiatrico-legale, semnată personal sau de către reprezentantul ei în condițiile legii; explicațiile, procesele-verbale de audiere și alte declarații ale persoanei supuse expertizei cu precizarea statutului său în cadrul cauzei penale (bănuit, învinuit, martor, parte vătămată etc); procesele-verbale de audiere a martorilor oculari și a altor persoane apropiate care pot oferi informații obiective despre comportamentul persoanei supuse expertizei în timpul comiterii infracțiunii și nemijlocit după producerea ei; procesele-verbale de audiere a părinților, rudelor și a altor persoane apropiate care pot oferi informații obiective despre ereditate în plan psihopatologic, dezvoltare, maladiile suportate pe parcursul vieții, inclusiv tulburările psihice și de comportament, abuzul de alcool, droguri și de alte substanțe cu efect similar; referințe de la locul de trai, studii/muncă; certificatele despre aflarea în evidență psihiatrică și narcologică, cu prezentarea fișelor medicale ambulatorii, iar în caz de tratament staționar,

- și a fișelor medicale staționare, în original; rapoartele de expertiză medico-legală privind cadavrul părții vătămate, a infractorului, după caz; procesul-verbal de constatare a stării de ebrietate alcoolică sau narcotică a persoanei supuse expertizei la momentul comiterii infracțiunii; cazierul judiciar și copiile sentințelor de condamnare anterioare; mandatul de arest cu termen de expirare rezonabil pentru efectuarea expertizei.
- 32) Doar după recepționarea anticipată a dosarului și a actelor medicale și nemedicale poate avea loc internarea expertizatului în Secția Psihiatrie medico-legală staționară Chișinău pentru persoane arestate prin programare de către Șeful Secției – cu prezentarea dosarului personal, fișei medicale a deținutului și mandatului de arest cu valabilitate de minim 10 zile din momentul internării².
- 33) Valabilitatea mandatului de arest cu termen mai mic decât cel indicat face imposibilă internarea în Secție.
- 34) La încetarea, întreruperea sau anularea prin apel a mandatului, persoana expertizată este externată din Secție imediat, în ziua și/sau ora indicată în actul respectiv, emis de instanța de judecată³.
- 35) **La 01 aprilie 2017 Serviciul de expertiză psihiatrico-legală din cadrul IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie prin ordinul Ministrului Sănătății a fost transferat în subordinea Instituției Publice de Expertiză Judiciară – Centrul de Medicină Legală. Sediul secției expertiză judiciară cu pază se află în mun. Chișinău, str. Costiujeni 3. Prin urmare, SCP nu poate executa încheierea instanței de judecată, deoarece nu este subiectul potrivit al acestei încheieri³.**
- 36) În speță, Avocatul Poporului deduce că R.T nu are statut de arestat (nu se află în detenție) și că nu a fost condus spre expertizare la Centrul de Medicină Legală, conform competenței materiale a acestei instituții și că, judecătorul de instrucție a autorizat greșit o instituție psihiatrică să realizeze o activitate ce nu-i revine conform competenței.
- 37) Avocatul Poporului atestă o lipsă de coeziune dintre prevederile legislației procesual penale și regulamentele de funcționare ale Centrului de Medicină Legală, fapt care indisponibilizează executarea încheierilor emise de instanțele naționale, bazate pe interpretarea *ad litteram* a prevederilor Codului de procedură penală.
- 38) De asemenea, o disfuncționalitate de ordin normativ este în putere de a crea insecurități juridice, incertitudini privind produsul actului de justiție, repercusiuni grave asupra respectării drepturilor omului, care suferă în acest context, o imixtiune nejustificată.
- 39) În 2017, în **Raportul special al Avocatului Poporului privind rezultatele investigării din oficiu a cazului de deces în custodia statului a cetățeanului Andrei Brăguța⁴** la pag.21 a concluzionat deja că [...reprezentanții sistemului judecătoresc și al procuraturii nu au cunoscut despre faptul că la 01/04/2017 prin Ordinul Ministerului Sănătății nr. 166 din 01.03.2017 „cu privire la transmiterea subdiviziunilor de expertiză psihiatrico-legală către Centrul de Medicină Legală”¹⁹, Serviciul de expertiză psihiatrico-legală din cadrul IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie a fost transferat în subordinea Instituției Publice de Expertiză Judiciară – Centrul de Medicină Legală (CML)].
- 40) Tot atunci, prin Încheierea Judecătorei Chișinău, of. Ciocana nr.13-840/2017 din 23 august 2017 a fost dispusă autorizarea internării învinutului Brăguța Andrei în instituția medicală –

² <http://medicina-legala.md/wp-content/uploads/2018/03/SERVICIUL-DE-PSIHIATRIE-MEDICO-LEGALA.html>

³ http://medicina-legala.md/wp-content/uploads/2015/10/vsplyv_okno.pdf

⁴ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2019/03/BRAGUTA_Raport_pdf_FINAL-1.pdf

Spitalul Clinic de Psihiatrie, pentru efectuarea expertizei psihiatrice în condiții de staționar pe un termen de 30 zile începând cu 23 august 2017 și pînă la 22 septembrie 2017 ora 10.00 min. Din motivele expuse supra, spitalizarea lui A. Braguța a fost imposibilă.

- 41) Ombudsmanul observă că din 2017 situația raportată în Raportul special, nu s-a modificat. Unele instituții judiciare, continuă să dispună internarea psihiatrică într-o instituție nepotrivită, contrar tratatelor internaționale la care R. Moldova este parte.
- 42) Codul de procedură penală în art.152 prevede internarea în instituția medicală, fără a specifica care este instituția respectivă.
- 43) Legea 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, practic repetă prevederile Codului de procedură penală fără a da soluții.
- 44) În context, apare întrebarea justă de ce ar trebui SCP să interneze persoana, pe când supravegherea și expertizarea o realizează CML. Instanțele urmează să dispună cu claritate ce subiecți anume autorizează: medicul psihiatru sau expertul și să nu confunde competențele acestor actori.
- 45) În continuare, în sarcina CML/ Ministerului Justiției revine identificarea soluțiilor legale și procedurale de internare (inclusiv forțată) în staționar nu doar a persoanelor arestate. La moment, internarea unei persoane ne-arestate (în libertate) ar fi o încălcare a drepturilor omului.

IV. ASPECTE JURISPRUDENȚIALE - CtEDO

- 46) Prevederile alin. (1) art. 5 CoEDO mizează pe oferirea garanțiilor procedurale cu privire la hotărârile judecătorești care autorizează internarea forțată⁵.
- 47) Expresia „căi legale” impune existența unei proceduri echitabile și adecvate care să acorde persoanei o protecție suficientă împotriva privării de libertate arbitrară⁶.
- 48) Procedura care rezultă în internarea forțată într-o instituție psihiatrică trebuie să ofere garanții reale împotriva arbitrarului, având în vedere vulnerabilitatea persoanelor cu tulburări mintale și necesitatea de a justifica orice restrângeri aduse drepturilor acestora prin motive extrem de solide (Cauza M.S. c. Croației).
- 49) Este esențial ca persoana să aibă acces la o instanță și să aibă posibilitatea de a fi ascultată personal sau prin intermediul unui reprezentant. Prin urmare și exceptând cazuri speciale, orice persoană internată într-o instituție psihiatrică trebuie să beneficieze de asistență juridică în cadrul procedurii legate de continuarea, suspendarea sau încetarea internării sale⁷.
- 50) CtEDO sancționează *ut singuli* și faptul de supunere la expertizare a persoanei, în pofida indicatorilor de prezumție puternică a stării sale de iresponsabilitate.
- 51) În Cauza David c. Moldovei, deși reclamantul nu a fost supus tratamentului forțat de natură psihiatrică, ci doar a fost supus internării forțate, Curtea a reținut o încălcare încadrabilă în prohibițiile prevăzute de art. 5 a Convenției Europene.

⁵ Cauza M.S. c. Croației

⁶ Cauza V.K. c. Rusiei, cu privire la lipsa unor garanții adecvate pentru continuarea internării forțate.

⁷ Cauza N. c. României

V. CONCLUZII

- 52) Interesele anchetei penale, dar și acțiunile preparatorii ce vizează spitalizarea forțată a unei persoane pentru testarea responsabilității față de acțiunile comise urmează a se plia principiului umanismului, obiectivității, proporționalității, egalității în tratament.
- 53) Procedurile penale nu pot elimina esența drepturilor omului mizându-și acțiunile procesuale înaintate cu motivarea: „scopul scuză mijloacele”.
- 54) Organele de drept în demararea acțiunilor procesuale urmează a anticipa consecințele acestora asupra respectării drepturilor omului, urmează a cântări și a reverifica oportunitatea inițiativelor propulsate.
- 55) Fiecare acțiune restrictivă dispusă urmează a fi însoțită, incontestabil, de probe și de indicatori viabili asupra necesității apelării. Uzarea de motivații de tip șablon sau de invocare a prevederilor legale neîmpietite cu tabloul factologic germinează abuzuri și deteriorări crase ale drepturilor omului.
- 56) Fiecare acțiune restrictivă propusă spre încuviințare instanței de judecată urmează a fi combătută în termeni reali de către persoana asupra căreia se va răsfrânge acțiunea sau de către reprezentantul acesteia.
- 57) Instanța de judecată căreia îi revine sarcina deciderii asupra spitalizării forțate, cu prioritate, ar trebuie să privească înspre interesele persoanei care, în perspectivă, poate suferi limitarea în drepturi (ca parte vulnerabilă a procesului).
- 58) De asemenea, instanța urmează a cumula cantitativ și calitativ temeuri care activează necesitatea spitalizării.
- 59) O abordare non-selectivă este pasibilă de a viola prevederile alin. (1) art. 5 Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.
- 60) **Internarea în cadrul SCP (instituție psihiatrică) se realizează în stricta respectare a dreptului la libertate și siguranță; interzicerii torturii și experimentelor medicale și cu asigurarea acordului informat la internare și al dreptului la sănătate.**
- 61) **Avocatul Poporului disconsideră demersul Procuraturii r-l Ștefan Vodă și încheierea Judecătorei Căușeni, sediul Ștefan Vodă în cauza penală nr.2021340371 privind trimiterea pentru realizarea expertizei psihiatrico-legale la Spitalul Clinic de Psihiatrie a învinuitului, precum și tentativele de persecutare a instituției Spitalul Clinic de Psihiatrie din cauza refuzului justificat al acesteia de a interna forțat pacientul în instituția psihiatrică.**
- 62) Articolul 3 al CoEDO stipulează că „*nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante*”. Convenția interzice, în termeni absoluți, tortura și tratamentele inumane ori degradante.

Urmare a constatărilor raportului special, Avocatul Poporului (Ombudsmanul) conducându-se de prevederile al. 1, 2 al art. 24 din Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul):

RECOMANDĂ:

Judecătoriei Căușeni, sediul Ștefan Vodă / Instanțelor de judecată:

- 1) Să dispună expertiza psihiatrico-legală / autorizarea internării forțate a preveniților aflați în arest preventiv/ detenție, dacă este cazul, instituției abilitate și anume Instituției Publice de Expertiză Judiciară - Centrul de Medicină Legală (CML), Serviciul de expertiză psihiatrică medico-legală și sau/ subdiviziunilor teritoriale ale acesteia;
- 2) Să verifice legalitatea demersurilor de autorizare a internării, inclusiv din contextul asigurării garanțiilor fundamentale împotriva abuzurilor la internarea involuntară;
- 3) Să asigure motivarea complexă și deplină a încheierilor judecătorești privind internarea într-o instituție psihiatrică;
- 4) Să aducă la cunoștință judecătorilor concluziile Raportului respectiv.

Procuraturii r-l Ștefan Vodă / Organelor procuraturii:

- 1) Să dispună expertiza psihiatrico-legală / autorizarea internării forțate a preveniților aflați în arest preventiv/ detenție, dacă este cazul, instituției abilitate și anume Instituției Publice de Expertiză Judiciară - Centrul de Medicină Legală (CML), Serviciul de expertiză psihiatrică medico-legală și sau/ subdiviziunilor teritoriale ale acesteia;
- 2) Să asigure motivarea complexă și deplină a demersurilor privind internarea într-o instituție psihiatrică și/sau dispunerea persoanelor expertizei psihiatrico-legale;
- 3) Să aducă la cunoștință procurorilor concluziile Raportului respectiv.

Raportul special este plasat pe pagina oficială pentru informare și diseminare.

Executor:

Diana MAZNIUC,

Consultant superior, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat /

Coordonat:

Alexandru ZUBCO,

Șef direcție, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat /